International Journal of Kannada Research
www.kannadajournal.com

ISSN: 2454–5813
IJKR 2022; 8(3): 72-74
© 2022 IJKR
www.kannadajournal.com
Received: 15-05-2022
Accepted: 18-06-2022

ಡಾ. ಎಸ್.ಎಂ. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯ
ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ರಾಣಿ ಚನ್ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಬೆಳಗಾವಿ, ಕರ್ನಾಟ, ಭಾರತ

Corresponding Author:
ಡಾ. ಎಸ್.ಎಂ. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯ
ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ರಾಣಿ ಚನ್ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಬೆಳಗಾವಿ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ವೈವಸ್ವತ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಭು ಮನು ಪ್ರಣೀತ 'ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'

ಡಾ. ಎಸ್.ಎಂ. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯ

ಡಾ. ಶಂಬಾ ಅವರು ಮನು > ಮಾನವ ನೆಲೆಯ ಸಮಾಜಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವೈವಸ್ವತ ಮನು ಪ್ರಣೀತ 'ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವರು. ಇದು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶಂಬಾ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಮರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಆಧಾರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು 'ವೈವಸ್ವತ ಮನು'ವಿನ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ 'ಸ್ವಯಂಭು ಮನು' ಪರಂಪರೆ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು ಎಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. 'ವೈವಸ್ವತ' ಮತ್ತು 'ಸ್ವಯಂಭು' ಇವರೀರ್ವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮೊದಲು ಹಾಗೂ ಮೂಲಮನು ಎಂಬುದು ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವರಾರು? ಇವನ ನಂತರದ 'ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು'ವಿಗೆ ವೈವಸ್ವತ ಮನು ಏಕೆ ಶರಣಾದ? ವೈವಸ್ವತ ಮನು ಪ್ರಣೀತವಾದ ಮಾನವಧರ್ಮದ ಆಕೃತಿ ಹೇಗಿತ್ತು? ಅಂತಹ ಬಾಳುವೆ ಭಾರತೀಯರ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತೆ? ಇದಕ್ಕಿರುವ ಪುರಾವೆಗಳೇನು? ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಸ್ವಾಯಂಭುವ' ಅಂದರೆ ಯಾರು? ಇಂದು ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು ಪ್ರಣೀತವಾದ ಧರ್ಮದ ಆಕೃತಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿಸಂಗತಿಗಳು ಯಾವುವು? ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು? ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿಗಿದ್ದ ವರ್ಚಸ್ಸು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮಿಗೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕುತಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಮಾನವಧರ್ಮ ಮಾನವ ಧರ್ಮವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ನರಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ನಿದ್ರೆ ಆಹಾರ ಮೈಥುನಗಳಲ್ಲಿ ನರನೂ ಕೂಡ ಪಶುಸಮಾನವೆಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಅವನ ಜೀವನಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಕಾಡು ಸೇರಿ ಆಚರಿಸಿ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವ ವಿರಕ್ತಿ ಹೊಂದುವ ಅಗತ್ಯವೇನು ಇಡೀ ಜನತೆಗೆ ಮೃತ್ಯುತತ್ವವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಬಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಂಬಾ ಅವರು ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪೂರಕ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಭಾಷೆ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಚರಿತ್ರೆ, ಪುರಾಣ ಮುಂತಾದ ಆಕರಗಳಿಂದ ಸಕಾರಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾನವಜೀವನದ ಎರಡು ಬದುಕಿನ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ನರ > ಸ್ವಯಂಭು ನೆಲೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತು ಮನು > ಮಾನವ ನೆಲೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾನವನೆಲೆಯ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಹೊರಡುವ ಫಲಿತಾಂಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಮಾನವನ ಎರಡು ಹಂತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ 'ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'ಯೊಂದಾಗಿ ಶಂಬಾ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ವಾನರ > ನರ ಹಂತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮಾನವವಿಕಾಸ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾನವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವರೂ ಇದೇ ಬಗೆಯಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಬಂದವರು. ನರನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಅವತರಿಸಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಲೀ ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವತರಿಸಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಲೀ ಅದು ಜಾಗತಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಎರಡೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅನ್ವಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಶಂಬಾ ಅವರು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿನ ಚರ್ಚೆಯಾಗಲೀ ಸ್ವಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ಚರ್ಚೆಯಾಗಲೀ ಭಾರತ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಮಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇನೋ ಇವೆ.

ಆದರೆ ವೈವಸ್ವತ ಸ್ವಯಂಭುವ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗಿಲ್ಲ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಘಟನೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಮತ್ತು ಭಾಷಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೊಡನೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಂಬಾ ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಹಲವಾರು ಸಮರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಿಶ್ವ > ವೈಶ್ವಾನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ನರ ಮತ್ತು ಮಾನವನ ಜೀವಿತಗಳೆರಡೂ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪುರಾವೆಗಳಿವೆ. ಮಾನವನ ಬಾಹ್ಯವರ್ತನೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ಸತ್ವಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳ, ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ತಾತ್ವಿಕ ಮಾತು ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಆಧಾರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಸಕಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದು ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಜೀವನಸತ್ಯ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರೂಪುರೇಷೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಜೀವನವಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಕುರುಹುಗಳಾದ ಈಜಿಪ್ಟ್, ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯಾ, ಸುಮೇರಿಯಾ, ಸೈಂಧವ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಈವರೆಗೂ ನಡೆದುಬಂದಿರುವ ಚರಿತ್ರೆ ಕೂಡ ಈ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲಕೊಡುತ್ತದೆ. ಝುಂಡ ಅವೆಸ್ತಾದಂತಹ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಲಾದ ಜೀವನಪದ್ಧತಿ ಇವುಗಲ್ಲಿ ತಾಳೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಅದೆಷ್ಟೋ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಸನಾತನ ರೂಪಗಳನ್ನು ಇವು ಭೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದೇನೋ ಸತ್ಯದ ಮಾತು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕಂಡುಬರುವ ಟೊಳ್ಳು ಗಟ್ಟಿಗಳು ವಿಶ್ವ > ವೈಶ್ವಾನರ ನೆಲೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಶಂಬಾ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು 'ಪ್ರವಾಹಪತಿತರ ಕರ್ಮ ಹಿಂದೂ ಎಂಬ ಧರ್ಮ' 'ವೈವಸ್ವತ ಮನುಪ್ರಣೀತ ಮಾನವಧರ್ಮದ ಆಕೃತಿ', 'ಋಗ್ವೇದ ಸಾರಃ ನಾಗಪ್ರತಿಮಾ ವಿಚಾರ' 'ಬುಧನ ಜಾತಕ' ಮತ್ತು 'ಬಿತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಬೆಳಕೋ' ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮಾನವರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆಂಬ ಊಹೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾದದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರವಾದಂದಿನಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಅವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರೆಂದರೆ ಶಂಬಾ ಜೋಶಿಯವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಂದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಒಂದು ಮಾದರಿಯು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆಂಬ ಸತ್ವ, ಊಹೆ (ೃಥಿಠಿಠಣ್ಝು)ಯನ್ನು ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಚರ್ಚೆಗಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ಶಂಬಾ ಅವರು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚರ್ಚೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಉಪನಿಷತ್‍ನಲ್ಲಿ 'ವೈಶ್ವಾನರ ಅಗ್ನಿ' ಎಂಬ ಪದದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅಗ್ನಿಯ ಪೂಜೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸನಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. 'ಅಗ್ನಿ' ಎಂದರೆ ಥಿಜಠಟ ಅದನ್ನು ಮಾರೆಟ್ ಎಂಬ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯು ಸಮಾಜ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂದು ಯೋಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶ್ವಾನರ ಎಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಹಾರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾನರ > ವೈಶ್ವಾನರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಜಾತವೇದ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ 'ನಮೋ ಅನಂತಾಯ' ವಿಶ್ವದ ಕಾಲ ತತ್ವದಡಿ ಬಾಳುವ ಮಾನವನೇ ವೈಶ್ವಾನರ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಅನಂತವಾಗಿವೆ. ಅಗ್ನಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಅನಂತರದ ಮಾನವನ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರತೀಕ. ಅವನು ತಮಂಧವನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯನ ಆರಾಧಕರಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ ಕೊಳಕು ರಾತ್ರಿ ಸಮಯಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಥವಾ ಕತ್ತಲ ಕ್ರಿಯಾಚರಣೆಗಳು ಮಾನವನ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಂತಕ್ಕೆ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದೆಂದರೆ ನರನ ಹಮತದಲ್ಲಿ. ಅಂದರೆ ವಾನರ > ನರ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೇರ್ಪಟ್ಟು ಅದರ ಆತ್ಯಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ತನ್ನಿಂತಾನೇ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಗತಿಪರ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡ. ಅದು ವೈವಸ್ವತನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಹಗಲು ಅಥವಾ ಅದರ ಸಂಕೇತ ಬೆಳಕು ಅವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆವರಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅದರ ಸುಖದ ಆತ್ಯಂತಿಕೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಅದರ ಕೀಳು ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಮಟ್ಟದ ಹಂತಕ್ಕೆ ಇಳಿದುಬಂದ. ಮಾನವ ಚೇತನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಂತಕ್ಕೇರಿದ. ಬುದ್ಧಿಯ ಹಂತಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮಾನವನಾಗತೊಡಗಿದ. ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ವಿಶ್ವದ ಜನರು ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಕೇತವಾದ ನಾಗನನ್ನು ಸೂರ್ಯನೊಡ್ಗೂಜಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು. ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಮತ್ತು ನಾಗನಿಗೂ ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡಿ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸತೊಡಗಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ನಾಗನನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಸಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಗೌಣವಾಗಿಸಿ ಆರಾದಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಶಂಬಾ ಅವರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಶಂಬಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿವಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮೈದಾಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅದರ ಚಲನೆಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ರೂಪಗಳವರೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮೈದಾಳಿ ವಿವಿಧ ಅವಸ್ಥಾಂತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೃಷ್ಣೆ ಕಾವೇರಿಯ ನಡುವೆ ನೆಲೆ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದರೆ ಎರಡನೆಯದು ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಅವೆರಡರ ಅಧ್ಯಯನವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿ ಅವರ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೇ ಅಥವಾ ಭಾರತೀಯ ಅಥವಾ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೇ ಎಂದು ಎಲ್ಲೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶಂಬಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನ ಒಟ್ಟಂದದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಸಹಜವೇ.

ಪ್ರಕೃತ ಸಂಗತಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಏರ್ಪಡುವ ಪರಿಭಾಷೆಗಳ ಗೊಂದಲ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಆಕೃತಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರೂಪುಪಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಅದರ ಚಲನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು

ಬಹುಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಡಲಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಕಾರ ಪಡೆಯಲು ಅಗತ್ಯ ಪರಿಕರಗಳಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದ ರೂಪ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಹೊಳಹುಗಳ ಮೂಲಕ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಭೌಗೋಲಿಕ, ಜಾನಾಂಗಿಕ, ಭಾಷಿಕ, ಆಚಾರ–ವಿಚಾರ, ದೈವತ, ಸ್ಥಳನಾಮಗಳ –ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆನುಷಂಗಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಂಬಾ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನದ ಬೀಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಂಬಾ ಅವರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಚರ್ಚೆಗೆ ಈಡುಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಬಳಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಲಾರದು ಎಂಬ ಶಂಬಾ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾದ, ಶಂಬಾ ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ, ಎರಡು ಸನಾತನ ವೈಚಾರಿಕ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವು ನೆಲೆನಿಂತ ಬಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಋತಃ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪೀ ವಿಶ್ವನಿಯಮ ರೂಪ ಪ್ರಕಾಶತತ್ವದ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಜೀವನವೆಂದು ಸಂಕೇತಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಪರಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕಥನವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಗಲಿಂಗ ಶಕ್ತಿಯ ಆಪಃ ರಸಃ ರೇತ ಸ್ವರೂಪ ಅರ್ಥಶೂನ್ಯ ಅಥವಾ ಶೂನ್ಯ ಅರ್ಥದ ಕತ್ತಲಿನ ಆವರಣದೊಳಗಿನ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿತ ಸಂಕೇತದಿಂದ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಭಾರತೀಯ ಸಧ್ಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಆಕೃತಿಗಳ ಸ್ಥಿರ–ಚರಗಳನ್ನು ಗುರುತುಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆನುಷಂಗಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಜೀವನ–ಜೀವಿತ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಈ ಎರಡು ಅಂಶಗಳು ಆಡುವ ನಾಟಕವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಊರ್ಧ್ವಮುಖಿಯಾಗದೆ ಅಧೋಮುಖಿಯಾಗಿರುವ ಸತ್ಯ ಇದರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಂಬಾ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಬಾಳುವೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋಗಿರುವ ವಿಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳ ಕಸರತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತೊಳಲಾಟಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. 'ಪ್ರಜ್ಞೋದಯ' ಮಾನವ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೇ ಮಹತ್ವದ ಘಟ್ಟ. ಅಂದಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಚರಿತ್ರೆ ನಿಜಸ್ವರೂಪದ್ದು. ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಮಾನವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬುದ್ಧಿಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಗುರುತಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮೃತ್ಯುಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕತ್ತಲೆಯ ಆರಾಧನೆ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಲ್ಲದು. ಬುದ್ಧಿಯೋಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗೀತೆಯಂತಹ ಕೃತಿಗಳು ಮಾನವನನ್ನು ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿಸತೊಡಗಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮುಖ ಚಲನೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಡಾ. ಶಂಬಾ ಅವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಮಾದರಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯ ಇವೆರಡನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಸಮಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. 'ಡಾ. ಶಂಬಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಕಥನ', ಡಾ. ಎಸ್.ಎಂ. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯ, ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2003
2. 'ಶಂಬಾ ಕೃತಿಸಂಪುಟ (1 ರಿಂದ 6)', (ಸಂ): ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, 1999
3. ಅಧ್ಯಯನ (ಸಂ): ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., ಡಾ. ಶಂಬಾ ಜೋಶಿ ಸನ್ಮಾನಸಮಿತಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1979